

Sedis Apostolicae alienari possunt, dummodo saltem consensus Ordinarii exquiratur, et eorum quorum interest ¹.

870. Cum multum pendeat a circumstantiis loci et temporis, quinam valor exiguus dici possit, a Sede Apostolica pro singulis regionibus expetenda erit hac super re opportuna declaratio.

871. Quoniam alienatio bonorum in foro ecclesiastico non tantum censetur fieri illis actibus, quibus ius proprietatis in aliud subiectum transfertur, sed comprehendit etiam omnes actus, quibus bona ecclesiastica, saltem quoad dominium utile, transferuntur, aut periculo amissionis exponuntur, aut ad longius tempus directae possessioni Ecclesiae subducuntur, aut generatim peioris fiunt conditionis; idcirco, praeter donationem, venditionem, permutationem similesque actus, etiam pignus, hypotheca specialis, emphyteusis, locatio ultra triennium, inter prohibitas alienationes recensentur ². Omnino quoque abstinendum est a locationibus bonorum ecclesiasticorum, quae in praeiudicium successorum in officio ecclesiastico, praesertim per anticipatas solutiones, fiunt ³.

¹ Can. *Terrulas*, 53. C. XII. q. 2; S. C. C. in caus. *Fovosempr.*, 21 Jul. 1827. Cfr. Lucidi, de Vis. SS. Lim. cap. 7. n. 276 seq.

² Paul. II. Const. *Ambitosae*. V. Appen. n. II.

³ Conc. Trid. sess. 25. cap. 11 de ref.

TITULUS XIV.

DE REBUS SACRIS

CAPUT I.

De Ecclesiis.

872. Quemadmodum invisibilia Dei, testante Apostolo ¹, per ea quae facta sunt, intellecta conspiciuntur, sic virtus quoque ac divinitas sanctissimi Redemptoris nostri, in universa Ecclesia catholica, per cultum singulari sapientia et pulchritudine ordinatum refulget, piasque fidelium mentes admiratione perfundit. Cuius mirabilis cultus sedes principales sunt ecclesiae, ubi Iesus Christus, Agnus immaculatus, in sacrificio eucharistico immolatur suaque reali praesentia fideles recreat, ac pretiosissimo suo Corpore et Sanguine pascit mortales. Vere igitur ecclesiae nostrae sunt « domus Dei et porta coeli ».

873. Quapropter, ut divina mysteria in ecclesiis tanto sacrificio atque sacramento dignis celebrentur atque populi fidelis crescat pietas et devotio, in memoriam revocamus, ut omnia et singula, quae sacri Canones, Apostolicae Constitutiones et praesertim decreta S. Rituum Congregationis de ecclesiis statuunt, filiali et integra obedientia observentur.

874. Nova ecclesia, sive cleri saecularis sive regu-

¹ Ad Roman. I. 20.

laris, non aedificetur, nisi obtenta in scriptis licentia Episcopi dioecesani ¹. Quae licentia non est deneganda, nisi iusta obsistendi causa subsit ², ut si de dotatione necessaria in forma legitima non constet ³, certumve iuri alterius praeiudicium inferatur ⁴. Neque fabrica est inchoanda, antequam ipse Episcopus, aut alius ab eo delegatus, locum inspexerit et approbaverit, crucem in eo fixerit ac primum lapidem benedictum in fundamentis posuerit ⁵. Ne autem quod Deo dicatum est, ad profanos usus iterum destinetur, et ne ex humana cupiditate, malitia vel inconstantia, Ecclesia amittat quod ipsi pro Deo et propter Deum datum est, mandamus ut in omnibus erectionibus novarum ecclesiarum, sacellorum, capellarum seu oratoriorum publicorum, per instrumentum publicum, in tuto ponatur tum perpetua destinatio dictarum ecclesiarum et oratoriorum publico cultui catholico, tum perpetua dependentia eorumdem sacrorum aedificiorum a respectivis Ordinariis, tum liber accessus Sacerdotum ab Ordinario approbatorum et omnium fidelium ad huiusmodi templa vel oratoria publica, iuxta normas ab Episcopo praescribendas.

875. Prae caeteris, in nova ecclesia aedificanda, locus aptissimus et sacris aedibus conveniens seligatur. Quare, ut servetur traditio ecclesiastica, in memoriam Iesu Christi, qui, cruentum sacrificium oblaturus, in montem Calvariae ascendit, atque ad significandam civitatem illam sanctam in monte positam, idest Ec-

¹ Cap. *Ancloritate* 4, de privileg. in Sext.; Concil. Trid. sess. 25, cap. 3 de reg.; Leo XIII. Const. *Romanos Pontifices*, 8 Maii 1881.

² Cap. *Ad audientiam* 3, de ecclesiis aedif.

³ Pontificale Roman., P. II. De bened. et impos. primi lapidis etc.

⁴ Cap. *Intelleximus* 1, *Cum ex iniuncto* 2, de novi oper. nunt.

⁵ Pontif. Rom. l. c.

clesiam, quantum fieri potest, ecclesiae novae in edito atque prominenti loco aedificentur ¹. Quod si fieri non possit, saltem ita super solum eleventur, ut per aliquot gradus, ut plurimum numero impares, ad ecclesiae pavementum ascendatur ². Quo maior sacris aedibus honor accrescat, Episcopus, in novo opere approbando, curet, ut novae ecclesiae ab aedibus profanis, et praesertim sordidis, prorsus separatae existant. At si ex rationabili causa prope ipsam ecclesiam domus sint aedificandae, cavendum est, ne prospectus, decor et quies domus Dei impediatur.

876. Fabricae dispositio, secundum formas ab Ecclesia receptas, est ordinanda, et antequam executioni mandetur, ab Episcopo est examinanda et approbanda. Commendandum est ut novae ecclesiae, quatenus locorum dispositio permittit et naturae aedificii sacri convenit, secundum antiquissimam Ecclesiae traditionem ³, exhibeant speciem crucis, in qua salus mundi pependit; item convenit, nisi loci dispositio obsistat, ut altare principale cum presbyterio versus orientem situm sit, porta autem principalis construatur in parte occidentali ecclesiae sive in frontispicio, nisi pro dispositione Ecclesiae, a sacerdote versa ad populum facie Missae sacrum in altari maiori fieri solet ⁴. Quod frontispicium, ex antiquo more, singulari semper ornatu decoratum est; et S. Carolus Borromeus monet ⁵, ut in uniuscuiusque ecclesiae, praesertim parochialis, frontispicio, extrinsecus pingatur vel sculpatur in superiori

¹ Act. xx. 7. seq.; Matth. v. 14, 16, 18; Apoc. xxi. 10.

² Conc. Prov. Prag. an. 1860, tit. 5. cap. 2; Conc. Prov. Vallisolet. an. 1887, p. 4. tit. 9.

³ Conc. Prov. Prag. ibid.

⁴ Act. Eccles. Mediol. I. 470.

⁵ Ibid. p. 468.

Acla et Decreta.

parte principalis portae imago B. V. Mariae vel Sancti vel Sanctae, cuius nomine ipsa ecclesia appellatur. Denique externae ecclesiae dispositioni interna structura partium respondeat.

877. Quod si in aedificandis ecclesiis leges Ecclesiae et traditiones artisque christianae praecepta observentur necesse est, non minus cavendum est ab *abusibus* per Sedem Apostolicam reprobatis. Quare, in fornicibus et tectis ecclesiarum vel oratoriorum, in quibus sacra fiunt, ambulacra vel conclavia ad profanos usus, aut cubicula dormientibus destinata, aut loca ubi columbae vel alia altilia alantur, omnino non construuntur¹. Nemini absque apostolico privilegio ex contigua domo, nisi regularis vel parochialis sit, ianuam aut fenestram habere vel aperire liceat, quae in ecclesiam praebet prospectum aut ingressum, neque tribunam vel angustam²; quod si habeatur praedictum privilegium, expedit, ut fenestrae vel tribunae crates apponantur³.

878. Ubi ecclesia iam erecta novis constructionibus sit *amplificanda* aut *restauranda*, nihil est attentandum, nisi novi operis delineatio vel reparationis modus examini Episcopi fuerint subiecti atque approbatione et licentia muniti.

879. Rectores ecclesiarum statuas, imagines aliasque res similes a suis locis absque licentia Episcopi non removeant, atque, obtenta licentia, curent, ut omnes amplificationes vel innovationes, secundum delineationem ab Episcopo approbatam, adamussim executioni

¹ S. R. C. 11 Maii 1641 (n. 756); 31 Aug. 1867, ad 5 (n. 3157); 4 Febr. 1898, ad 2 (n. 3978). Cfr. Mach, Tes. del Sac. n. 418.

² S. R. C. 4 Febr. 1898, ad 5 (n. 3978).

³ S. R. C. 4 Sept. 1875, ad 2 (n. 3376).

mandentur. Haec autem quae de aedificatione et restauratione ecclesiarum decernenda vel ad memoriam revocanda esse duximus, salvis legitimis privilegiis, praesertim Regularium, dicta intelligantur oportet.

880. Quoad imagines Servorum Dei, qui nondum beatificationis et canonizationis honores consecuti sunt, depictas vel depingendas in parietibus vel vitris coloratis ecclesiarum, accurate serventur cautelae a S. Rituum Congregatione praescriptae¹.

881. Parochi aliique sacerdotes, ne sint plane peregrini in opere satis difficili aedificandi et restaurandi ecclesias, archaeologiae sacrae, artis christianae, iurisprudentiae canonicae principia in hoc genere tenenda diligenti studio sibi faciant familiaria, ne per ignorantiam in non leves incidant errores atque defectus. Quaecumque tamen sit Sacerdotum vel Parochorum peritia in hac re, nihil ipsi faciant absque expressa licentia Episcopi, ut praescriptum est in art. 878, 879.

882. Nova ecclesia, antequam ad divina mysteria celebranda adhibeatur, ab Episcopo est consecranda; aut, dilata ex aliqua causa consecratione, saltem est benedicenda². Quae consecratio ecclesiarum soli Episcopo loci, in quo existit ecclesia consecranda, est reservata, atque sine indulto apostolico presbyteris delegari non potest³; at a delegando presbytero ad benedictionem ecclesiae Episcopus non prohibetur⁴. In consecrationibus et benedictionibus, ritus praescripti in Pontificali Romano et Rituali Romano diligenter sunt

¹ S. R. C. 14 Aug. 1894 (n. 3835).

² S. R. C. 7 Aug. 1875, ad 1 (n. 3364).

³ Cap. *Aqua* 1. 10. de relig. domib.; Cap. 9 de consec. eccl.; Conc. Trid. sess. 6. cap. 5 de ref.; S. R. C. 14 April. 1674 (n. 1505).

⁴ Rit. Rom. de Benedict.

servandi; item recentiora S. Rituum Congregationis decreta omnino servanda sunt. Prorsus vero abstinentum est a consecratione vel benedictione solemniori privati; at non prohibetur, immo decet, ut oratorium privatum simplici « benedictione loci » sanctificetur.

883. Ecclesia, quae per execrationem penitus consecrationem vel benedictionem amisit, divinis mysteriis celebrandis non iam inservire potest, nisi denuo benedicatur vel consecretur; censetur autem ecclesia execrata, si tota ecclesia vel maior pars murorum eversa sit¹. Pariter functiones sacrae in ecclesia consecrata vel benedicta prorsus interduntur, si illa fuerit polluta, donec macula, quae ipsius sanctitati, per consecrationem vel benedictionem quaesitae, illata fuit, per reconciliationem legitime factam denuo tollatur². Polluitur vero ecclesia per homicidium publicum, voluntarium et iniuriosum quocumque modo in ecclesia perpetratum, per voluntariam graviterque peccaminosam et publicam humani sanguinis vel seminis effusionem, per sepulturam infidelis vel excommunicati vitandi, ad formam decreti Martini V « *Ad evitanda* »³. Quae reconciliatio quam primum fieri debet, ne diutius laudes divinae intermittantur⁴. Si ecclesia, quae polluitur, consecrata sit, non nisi per proprium Episcopum aut per alium Episcopum de ipsius mandato, reconciliari valet, iuxta ritum in Pontificali Romano praescriptum, cum aqua ab Episcopo ad hunc usum rite benedicta⁵; et iuxta tenorem facultatum, quae a Sede Apostolica concedi

¹ Cap. *Lignis* 6. 10, de consec. eccl.

² Cap. *Is qui* 18, de sent. excom. 5, 11 in Sexto.

³ Cap. *Proposuitis* 4, *Consuluitis* 7, *Si Ecclesia* 10, de consec. eccl. S. R. C. 23 April. 1875 (n. 3344).

⁴ Cap. *Si Ecclesia* 10.

⁵ Cap. *Aqua* 9.

solent, in casu necessitatis, etiam aqua non benedicta ab Episcopo. Si ecclesia fuerit solummodo benedicta, eius reconciliatio fieri potest a quolibet sacerdote, quem Episcopus delegaverit¹, atque in casu necessitatis etiam absque delegatione².

884. Etiam si ecclesia solummodo polluatur propter delicta in iure speciatim expressa, tamen vi consecrationis vel benedictionis eam consecuta est *immunitatem*, quae non solum quoslibet actus illicitos, sed etiam simpliciter profanos atque sanctitati loci contrarios omnino excludit. Quare vetantur in ea negotiationes, iudicia saecularia, civiles conventus, profana colloquia, multoque magis ludi theatrales, cantus lascivi, et quidquid officium divinum perturbet ac reverentiam domo Dei debitam offendat³. Cum autem verba moveant, exempla trahant, ipsi sacerdotes sancta sua conversatione atque reverentia et devotione in ecclesia populum christianum efficaciter excitent ad fidelem imitationem. Quo exemplo fiet, ut ipsorum monita, quibus pro officio suo modestiam fidelibus praesertim mulieribus inculcant, discolos et per ecclesiam vagantes, paterna gravitate et patientia redarguant, eo maiorem habeant vim atque auctoritatem.

885. Rectores ecclesiarum illud praesertim curent, ut in ecclesiis omnia a squalore et sordibus et pulvere sint immunia. Quare ecclesiae, altaria, confessionalia aliaque, statim temporibus, a pulvere mundentur. Neque exteriores ecclesiae partes negligendae sunt, ne domus Dei hederis, vepribus aliisque modis suam pulchritudinem atque dignitatem amittat.

¹ Ritual. Roman. de Benedict.

² Cfr. Mach, Tes. del Sac. n. 432.

³ Cap. *Decet* 2, de immunit. eccles. 3. 23. in Sexto.

886. Cum inter praecipua ecclesiarum rectorum officia illud sit, ut ecclesias sibi commissas apte et decenter ipsi conseruent, nullo modo id melius efficere possunt, quam *reparationes* necessarias suo tempore peragendo. Quae reparationes faciendae sunt expensis illorum, qui, ex iure communi aut ex speciali consuetudine, ad reparandas ecclesias obligantur. Ne autem fideles, in praesenti temporum malitia, per potestatem ecclesiasticam compellantur, ut taxis concurrant ad expensas reparationum, exoptandum est, ut pastores precibus et consiliis populi fidelis studium excitare nitantur ad necessarios reparationis sumptus liberalibus donationibus sponte subministrandos. Quod si ecclesia est iuris patronatus (nisi obstant leges foundationis) reparationes faciendae sunt patroni sumptibus; adeoque patrono congruus terminus praefigatur, ut ecclesiam reparet; quo inutiliter elapso, omni patronatus iure cecidisse declarari poterit ¹.

887. Cum a domo Dei non solum arcendum sit quidquid indecorum atque profanum est, sed etiam in cunctis ornatus atque splendor templorum christianorum sit procurandus; etiam singulae ecclesiarum partes omniaque instrumenta cultui divino addicta, aptitudine, ordine, veraque pulchritudine emineant, atque, inprimis, legibus ecclesiasticis conformentur.

888. Quare *altare*, in quo in ecclesiis nostris sacrificium eucharisticum offertur atque augustissimum Sacramentum asservatur, uniuscuiusque ecclesiae principale sit ornamentum. Hinc, ubi fieri potest, saltem altare principale ecclesiae sit altare fixum ex una tabula lapidea, suae basi perfecte coniuncta riteque consecrata.

¹ Benedict. XIV. Instit. C. n. 14; S. C. EE. et RR. in *Bonomiensi. Aedif. Eccles.*, 15 Iunii 1855, ap. Lucidi, de Vis. SS. Lim. cap. 1. n. 52.

Quod si huiusmodi altaria fixa haberi non possunt, ea erigantur altaria, quae, sive lateritia sive lignea sint, ad altaria fixa quam proxime accedant, ideoque parieti vel pavimento sint colligata, si lignea fuerint, atque mensae altaris inseratur altare portatile, quod constare debet ex vero lapide duro, non ex lapide puniceo sive ex gypso, et pro qualitate altaris, sufficientis sit magnitudinis ad continendum calicem et patenam. Praeterea mensa altaris tribus mappis, seu tobaleis lineis et mundis operiatur, quarum superior ex utroque latere decenter perpendeat usque ad solum. Super gradum mensae inter candelabra sit *eminens effigies* sculpta seu picta Christi Domini e cruce pendentis, collocata eiusque magnitudinis, ut, sacerdos celebrans et populus sacrificio assistens, Crucifixum, non vero solam Crucem, commode intueri possint ¹.

889. Cum parochis potissimum incumbat cura defendendi ad infirmos sacrum Viaticum, ne sine Communionem moriantur (Can. *Presbyter* 93. D. II. *de consecrat.*), in Ecclesiis parochialibus et in Cathedrali, quae princeps est singularum dioecesium ecclesia, decenter asservari debet sanctissima Eucharistia. Regularibus etiam permissum est, ut in suis Ecclesiis Conventualibus Eucharistiam custodiant, dummodo servetur quod Tridentina Synodus praescripsit quoad Moniales, eas videlicet non posse, ex quovis indulto aut privilegio, Eucharistiam servare intra claustra, sed in parte exteriori Ecclesiae ². Hoc tamen indulto gaudent dumtaxat Ordines religiosi proprie dicti; nam Congregationes quae simplicibus votis obligantur, et religiosae domus episcopali tantum auctoritate erectae, ut sacram Eucha-

¹ S. R. C. 17 Sept. 1822, ad 7 (n. 2621).

² Conc. Trid. sess. 25 de regul. c. 10.

ristiam asservare valeant, indigent Apostolica facultate¹. Ecclesiae vero collegiales, nisi sint simul parochiales, et multo minus aliae minores ecclesiae, quae curam animarum adnexam non habent, Eucharistiam asservare absque apostolico indulto minime possunt. Neque Episcopus, si de custodia perpetua agitur, illud concedere valet, cum excedat fines suae auctoritatis; facultatem solum idem elargiri poterit pro custodia temporanea².

890. *Tabernaculum in medio altaris positum* ad asservendam sacratissimam Eucharistiam, quod in ecclesiis parochialibus et regularibus collocari ordinarie debet tanquam in digniori loco in ipso altari maiori, non autem in cathedralibus³ propter functiones quae ibidem fiunt, sit, pro cuiusque ecclesiae facultatibus, affabre elaboratum, eleganterque ornatum conopeo⁴ coloris officio congruentis, sin minus albi vel saltem cortinula in exteriori parte, intus vero vel deauratum vel panno serico albi coloris circumvestitum⁵; et in eo candidum sternatur corporale, quod frequenter mutandum erit. In ipso autem tabernaculo nihil praeter augustissimum Sacramentum reponere licet, non sacra olea, non Sanctorum reliquias, non calices, non parvam pyxidem ad Viaticum deservientem aut aliud quidpiam, quantumvis sanctum sacrumque videatur. Nihil quoque supra tabernaculum praeter crucem collocare licet, non imagines, non candelabra, non vasa cum floribus, non denique sacras reliquias, cuiuscumque sint dignitatis,

¹ Bened. XIV. Const. *Quamvis iusto*, 30 Apr. 1749.

² S. C. C. in *Cassanen.* 12 Aug. 1747, ap. Lucidi, de Vis. SS. Lim. cap. I. n. 98.

³ S. C. EE. et RR. in *Lucensi* 10. Febr. 1579. Cfr. Lucidi, ibid. n. 91.

⁴ Ritual. Rom. de Euchar.

⁵ S. R. C. 20 Jun. 1899, ad 4 (n. 4035).

etiam SS. Crucis¹, ne illud sit veluti basis ad alia sustentanda. Nequit etiam ante eiusdem ostium vas florum neque aliud retineri, neque in ipso imagines sculpi aut pingi, nisi Domini Salvatoris vel sacrae Eucharistiae allegoriam referentes. Ostium sit satis firmum suaque sera et clavi munitum, atque tale, ut sacra pyxis facile et reverenter introduci ac extrahi possit. Clavis sit argentea vel saltem deargentata et duplex, ne, una amissa, fabri ferrarii manus adhiberi necesse sit ad illud aperiendum; semperque sit apud parochum vel rectorem ecclesiae, numquam vero apud sacerdotem laicum.

891. *Baptisterium*, quod semper et merito ut ecclesiae nobilissima pars reputatum est, quoad fieri potest, debet esse prope ianua maiorem ecclesiae in cornu evangelii et cancellis oclusum sera munitis; in eoque, ubi commode fieri potest, depingatur imago S. Ioannis Christum baptizantis. Fons baptismalis sit marmoreus vel saltem ex alio lapide polito et minime poroso; sin minus conficiatur ex congruo metallo; in interiori parte geminam habere potest partitionem, ut hinc sit aqua salutaris illinc eadem aqua ex capite infantis defluens accipiat; operculo ligneo vel metallico bene tegatur atque in eius vertice crux affabre facta et deaurata emineat. Bis autem per annum, occasione nimirum novae benedictionis, sabbatis Paschae et Pentecostes faciendae, per ipsum parochum aut alium sacerdotem diligenter purgetur, aqua vero residua in sacrarium mittatur.

892. *Sedes confessionales* in ecclesiis sufficienti numero existant atque in patenti, conspicuo et apto ec-

¹ S. R. C. 22 Jan. 1701, ad 10 (n. 2067); 31 Mart. 1821, ad 6 (n. 2613); 12 Mart. 1836, ad 1 (n. 2740).

clesiae loco sint positae, et crate tenuiter perforata inter poenitentem et sacerdotem instructae. Exterius autem expedit, ut aliquam habeant Crucifixi vel Bñae Virginis imaginem, ad pios affectus in poenitentium corde excitandos. Denique sedes confessionalis non solum affabre et apte, quantum fieri potest, sit facta; sed praesertim ut decentiae, dignitatis sacerdotis atque sigilli sacramentalis ratio habeatur et legitimo commodo fidelium consulatur, summopere est curandum.

893. *Suggestus* pro concione ad populum habenda, si elegantior haberi non possit, saltem in forma decenti conficiatur, atque a latere evangelii, quantum fieri possit, in loco apto et conspicuo sit positus. Rectores quoque ecclesiarum non negligant *chorum*, in quem cantores ad sacrum concentum conveniunt, et ubi organum pulsatur; curentque, ut a populi conspectu omnis distractionis occasio, quantum fieri potest, tollatur. Item *subsellia* et *sedilia*, quae clericis in presbyterio et laicis in ecclesiis sunt destinata, apte conficiantur riteque disponantur.

894. *Sacristia*, quae partibus ecclesiae adnumerari potest, quatenus fieri valet, versus meridiem vel orientem sita sit, ut functionibus sacris commode inserviat atque aptum habeat armarium ad conservanda utensilia liturgica. In loco conspicuo sacristiae sit Crucifixi imago; tabella quoque affigatur Missarum onera descripta referens, neque sacrarium desit. Maxime vero Rectores ecclesiarum sedulo invigilent, ut in sacristia omnia sint munda ac nitida et quantum ministrorum officia patiuntur, religiosum servetur silentium et confabulationes nugaeque puerorum arceantur, neque ibidem morentur qui ad ministerium illius non pertinent.

895. *Turris* ecclesiae ab usibus mere profanis aliena

sit oportet. Item campanae ad usum ecclesiasticum destinatae, quae omnino debent benedici ab Episcopo, vel, si habeatur necessarium indultum Apostolicum, a presbytero cum aqua ab Episcopo benedicta¹, usibus profanis inservire non possunt², nisi in casibus necessitatis aut ex legitimis consuetudinibus ab Ecclesia adprobatis.

896. Quae de ecclesiis aedificandis, conservandis, restaurandis statuta sunt, servata proportione, etiam *oratoriis publicis vel semipublicis* sunt applicanda. Oratoria publica sunt aedes sacrae quae « ad publicum Dei cultum perpetuo dedicata, benedicta vel etiam solemniter consecrata ianuam habent in via, vel liberum a publica via fidelibus universim pandunt ingressum. Privata e contra stricto sensu dicuntur Oratoria, quae in privatis aedibus in commodum alicuius personae vel familiae ex indulto S. Sedis erecta sunt. Quae medium inter haec duo locum tenent, ut nomen ipsum indicat, Oratoria semipublica sunt et vocantur »³. Ut oratoria publica et semipublica erigantur, requiritur et sufficit licentia Episcopi dioecesanii⁴. Qua licentia obtenta, sacrificium Missae ibi celebrari atque aliae functiones sacrae iuxta modum ab Episcopo definiendum peragi possunt, salvo iure Episcopi visitandi atque reformandi.

897. Quanvis nemo prohibeatur, quominus sibi constituat oratorium *privatum*, tamen ut in illo sacrificium Missae celebrari possit, indultum Sedis Apostolicae omnino requiritur⁵. Conditiones in indulto Apo-

¹ S. R. C. 19 April. 1687 (n. 1781); 9 Maii 1857, ad 2 (n. 3042).

² S. R. C. 16 Jul. 1594, ad 1 (n. 52).

³ S. R. C. 23 Jan. 1899 (n. 4007), super Oratoriis semipublicis. V. Ap. pen. n. CXVI.

⁴ Can. 9. de consecr.; cap. *Auctoritate* 4, de privil. in Sext.

⁵ Conc. Trid. sess. 22. decret. de obser. et evit. in celebr. Missae. Cfr. Lucidi, de Vis. SS. Lim. cap. 1. n. 98.

stolico expressae accurate sunt servandae, neque ulla ratione permitti potest, ut usus privilegii, contra tenorem verborum, ad personas, loca, tempora, officia ibi non expressa, arbitrarie extendatur. Quod ne fiat, Episcopi per parochos diligenter invigilent, atque, ubi opus sit, iure suo visitandi atque reformandi utantur, prae oculis habita Encyclica *Magno cum* Benedicti XIV, 2 iun. 1751, *de tollendis abusibus ab Oratorijs privatis, quae sunt in domibus laicorum*¹. Qua in Encyclica exposita habentur quae Episcopus tuto possit circa communionem et confessionem fidelium in privatis Oratorijs.

CAPUT II.

De sacra suppellectili.

898. Si in veteri lege, quae fuit umbra futurorum, ipse Deus per famulum suum Moysen sacrificiorum ritus, sacrorum vasorum numerum, vestes pretiosas Pontificis, sacerdotum, levitarum, praescripsit; multo magis decet, ut in nova lege quicquid in oblatione incruenti sacrificii eucharistici et sacramentorum administratione adhiberi debet, divinorum mysteriorum maiestatem commendet, atque ingerat populo fidei reverentiam et devotionem.

899. *Calices*, qui ad sacrificium Missae adhibentur, itemque patenae debent esse ex auro vel argento aut saltem habere cuppam et patenam argenteam, intus deauratam². Calices et patenae, antequam ad sacrificium eucharisticum adhibeantur, ab Episcopo conse-

¹ Vid. Appen. n. XIV.

² Missale Roman., Rit. celebr. 1. 1; Defect. in celebr. 10. 1, ubi toleratur et calix stanneus.

crari debent³. Quae consecratio sine indulto Apostolico a simplice sacerdote fieri non potest⁴. Calices et patenae execrantur, quando ita immutantur vel franguntur, ut sancto sacrificio non iam inservire possint. Idque locum habet, si perforentur, vel cuppa calicis a pede, cui fixa est, per fractionem divellatur, vel si pars interior cuppae deaurationem amittat: nec tamen debent execrari antequam artifices tradantur⁵; sed sufficit ut post novam deaurationem vel reparationem denuo consecrentur. Permittitur *catinum* seu patena specialis ad usum fidelium ad Sacram Synaxim accedentium, dummodo omnino etiam quoad formam distincta sit ab ea qua sacerdotes utuntur in Sacrosancto Missae Sacrificio, toties quoties inspicienda et purificanda, decentique in loco, vel in speciali bursa prope tabernaculum, non autem in ipso tabernaculo asservanda.

900. *Pyxis*, sive *ciborium*, in qua conservatur vel etiam exponitur sacrosancta Eucharistia, si fieri possit, ex argento vel auro⁶, utcumque vero ex solida decentique materia⁷ sit confecta, atque saltem intus deaurata⁸. Quae pyxis ante usum ab Episcopo vel a sacerdote per ipsum delegato est benedicenda. Praeter ciborium maius habeatur etiam pyxis minor, eodem modo confecta, in usum infirmorum⁹.

901. *Ostensorium*, in quo maior hostia publicae venerationi exponitur, quamvis summo opere desiderandum

¹ Cap. *Cum venisset* 1. § 8. de sacr. unct. 1. 15.

² S. R. C. 9 Maii 1857, ad 1 (n. 3042).

³ S. R. C. 20 Apr. 1822, ad 1 (n. 2620).

⁴ Caeremon. Episc. lib. II, cap. 30. n. 3.

⁵ Rituale Rom. de Euchar.

⁶ S. R. C. 31 Aug. 1867, ad 6 (n. 3162).

⁷ Caerem. Ep. lib. II, cap. 33. n. 14.

ut aureum sit vel argenteum, saltem expedit ut lunulam habeat ex auro vel argento rite confectam, cum reliquae ostensorii partes etiam ex aere vel stanno vel decenti metallo albo formari possint. Permittitur tamen ut Pyxis, Monstrantia et Lunula sint ex cupro deaurato¹. In summitate ostensorii crux visibilis omnino requiritur²; ipsum autem ostensorium cum lunula ab Episcopo vel, si habeatur indultum S. Sedis, a sacerdote per ipsum delegato benedicatur³.

902. Vestes sacrae sacerdotum atque levitarum, quamvis pro dignitate tanti sacrificii pretiosae sint oportet, tamen ubi paupertas ecclesiarum obstat, saltem integrae et decenter mundaе et pulchrae existant, praesertim autem quoad formam, materiam, colorem in omnibus sint liturgicis praescriptionibus conformes⁴.

903. Quoad formam vero vestium sacrarum, ex disciplina nunc in Ecclesia Latina vigente receptam ac praesertim usu Ecclesiae Romanae probatam, absque venia Sedis Apostolicae nihil innovetur⁵.

904. *Lintea*, quae propius inserviunt sacrificio eucharistico, nimirum mappae altaris, corporalia, pallae, purificatoria, non alia adhibenda sunt quam ex tela lineae aut cannabina⁶. Albae quoque atque amictus, superpellicea et rochetta, mappa ad dispensationem sacrae Communionis destinata, aliaeque tobaleae vel mappulae, pariter ex lino aut cannabe sint, non ex gossypio vel alia quacumque materia, etsi munditie, candore ac tenacitate linum aut cannabim aemulante

¹ S. R. C. 31 Aug. 1867, ad 6 (n. 3162).

² S. R. C. 11 Sept. 1847 (n. 2957).

³ S. R. C. 16 Nov. 1649, ad 5 (n. 926).

⁴ Missale Roman. Rubr. Gen. xviii-xx; Ritus celebr. 1. 2.

⁵ Conc. prov. Ultraiect. an. 1865, tit. 5. cap. 2.

⁶ S. R. C. 23 Iun. 1892, ad 1. 2 (n. 3779); 15 Maii 1819 (n. 2600).

et aequante. Quod si S. Rituum Congregatio permittit, ut, si quae iam haberentur ex gossypio, adhiberi possent, donec consumerentur, huiusmodi permissio ad purificatoria, pallas, corporalia non est extendenda¹, atque ea permissione pauperes tantum ecclesiae utantur oportet. Signum crucis amictui in medio est omnino insuendum²; ad albas vero exornandas reticulata texta minime requiruntur.

905. *Cingula* sint funiculi linei seu cannabini et albi coloris; possunt tamen esse serici vel lanei et coloris paramentorum. Quoniam vero per cingulum significantur funes et flagella, quibus Christus Dominus ligatus et caesus est, penitus reprobamus cingula, quae ex panno plus minusve ornato confecta sunt atque potius zonam sive fasciam referunt. Tolerari tamen possunt huiusmodi cingula hucusque adhibita donec consumerentur³.

906. Planetae, dalmaticae, tunicellae, stolae, manipuli, pluvialia, ex tela lineae vel gossypio vel lana, quamvis coloribus praescriptis tincta vel depicta sint, omnino prohibentur, sed ex pannis sericis vel argenteis vel aureis conficiantur; at etiamsi omnino desiderandum sit, ut paramenta sacra ex opere holoserico tantum confecta sint, tamen, attenta ecclesiarum paupertate, pro paramentis sacris etiam illud panni genus *tolerari* potest, quod ex parte externa et oculis intuentium apparente, integre ex filo serico contegitur, operis autem textilis fulcimentum in gossypio, lana vel in lino habet⁴.

¹ S. R. C. 15 Maii 1819 (n. 2600).

² Missal. Rom., Rit. celebr. 1. 3.

³ S. R. C. 24 Nov. 1899, ad 6 (n. 4048).

⁴ S. R. C. 23 Martii 1882 (n. 3543).

907. *Coloris* ¹ tantum albi aut rubri aut viridis aut violacei aut nigri sint paramenta sacra. Quare color aureus et flavus coloribus liturgicis non sunt adnumerandi ², sed ab omnibus paramentis sunt exclusi. Item paramenta sacra ex serico confecta atque aliis coloribus et floribus ita contexta, ut vix dignoscatur color primarius et praedominans, pro albo, rubro et viridi mixtım usurpari non valent ³; hinc conficiantur ex panno sive textili unius coloris, vel saltem unus color in fundo ita dominetur, ut facile, uti primarius dignoscatur atque unius potius quam alterius coloris dici possint. Paramenta sacra, quae ex auro sint contexta, pro albis, rubris, viridibus tolerari possunt ⁴; coerulei autem coloris adhiberi nequeunt ⁵, nisi ex privilegio Apostolico in Missis Immaculae Conceptionis Bñae Virginis Mariae. Velum humerale subdiaconi, in Missa solemnı adhibendum, coloris sit Missae convenientis; illud vero celebrantis, in expositione Sñi Sacramenti vel in benedictione cum ipso danda, nunquam nisi coloris albi sit; similiter vela ciborii et baldachinum pro deferendo venerabili Sacramento ⁶.

908. In paramentis nigri coloris nullae imagines mortuorum vel cruces albae ponantur et multo minus ethnicorum signa appareant ⁷. Stemmata vero gentilitia donantis in sacris paramentis licet apponere ⁸.

909. Bursa corporalium crucem habeat in parte

¹ Missale Roman. Rubr. gen. xviii.

² S. R. C. 26 Martii 1859 (n. 3082); 5 Dec. 1868, ad 4 (n. 3191).

³ S. R. C. 23 Sept. 1837, ad 5 (n. 2769).

⁴ S. R. C. 5 Dec. 1868, ad 4 (n. 3191).

⁵ S. R. C. 23 Febr. 1839, ad 2 (n. 2788).

⁶ Caeremon. Ep. I. n. cap. 14, n. 1; Rit. Rom. de Euchar. Cfr. S. R. C. 9 Jul. 1678, ad 7 (n. 1615).

⁷ Caerem. Episc. lib. II. cap. 9, n. 1.

⁸ S. R. C. 7 Dec. 1844 (n. 2875).

superiori. Manipulus et stola tres cruces habeant necesse est, scilicet in medio et in extremitatibus. Velum, quo calix tegitur, debet esse sericum et eiusdem coloris atque paramenta sacra et tam longe lateque patens, ut ex omni parte calicem tegat ¹.

910. Paramenta sacra ab Episcopo iuxta sanctiones iuris sunt benedicenda. Quam facultatem benedicendi, Episcopus, si indulto Sedis Apostolicae sit munitus, etiam simplicibus sacerdotibus delegare potest. Praelati autem regulares, qui huiusmodi privilegio benedicendi paramenta sacra instructi sunt, meminerint, illud pro suarum tantum, non aliarum ecclesiarum usu, ipsis a Sede Apostolica esse concessum.

911. Vestimenta sacra, lacera et usu trita, quae restaurari iam non possunt, certe in usus sordidos et profanos non sunt convertenda, sed comburantur et cineres in sacrarium proiciantur. Quod si, ratione artis christianae, alicuius pretii reputentur, quid agendum sit, ab Episcopo expetatur.

912. Denique universos rectores ecclesiarum monemus, ut in sacris paramentis reficiendis et renovandis atque augendis, assidui sint et diligentes. Quod si ipsorum ecclesiae forte pretiosis vestibus sacris non praesent, saltem omnia munda sint atque decentia, ideoque praesertim sacra lineata in forma a iure praescripta frequenter abluantur. Qua cura illi proprio satisfaciunt officio, populi fidelis sibi commissi excitant devotionem et maiorem divinae maiestatis procurant gloriam.

¹ Rit. celebr. Miss. I. n. 1.

CAPUT III.

De Coemeteriis.

913. Ecclesia catholica fideles, quos sacro baptisate renatos per totam vitam suorum beneficiorum consortes effecit, etiam post mortem suis officiis prosequitur; firma enim fide credit in vitam aeternam carnisque resurrectionem atque in purgatorium, ubi animae fidelium detentae suffragiis Ecclesiae militantis iuari possunt. Hinc, iam a primis saeculis, corpora fidelium in loco sacro sive in coemeteriis recondita sunt; nam christiani in suis monumentis non tam quiescere quam dormire censentur, usquedum in universali resurrectione corpora veluti a prolixiore somno ad aeternam felicitatem suscitentur. Nostra autem aetate, Ecclesia merito damnat et reprobat machinationes eorum, qui, pravīs doctrinis imbuti, cremationem cadaverum¹ propugnant et promovent, aut coemeteria mere civilia erigunt, ubi, neglecto discrimine inter eos qui cum pace Ecclesiae mortui sunt aut qui extra illam decesserunt, contemptisque sacris ritibus ecclesiasticis, omnes pari honore sepeliuntur.

914. Quapropter haec Plenaria Synodus, in primis solemniter asserit ius Ecclesiae in omnia coemeteria catholica in dominio ipsius constituta vel saltem sacra benedictione iurisdictioni ecclesiasticae subiecta; omnesque Praesules ac fideles hortatur et obsecrat, ut totis viribus omnibusque mediis legitimis usurpationes et profanationes ab huiusmodi coemeteriis avertant, aut si quid iniuriae iam sit Ecclesiae illatum, in defen-

¹ S. Off. 19 Martii 1886 (Coll. P. F. n. 1609).

denis et recuperandis sacris illis iuribus, nullo parcant labori.

915. Quod si de novis coemeteriis erigendis agatur, ad Ecclesiam spectat ius indubitatum ea pro suis fidelibus constituendi, quae illis solis sint reservata. Ordinarie autem unaquaeque parochia proprium habeat coemeterium, nisi forte in civitatibus, quae pluribus constant parochiis, unum coemeterium sit praefendum.

916. Nemo, etiamsi sit parochus, ad novum coemeterium ecclesiasticum constituendum procedat, antequam Episcopus loci consilium ratum habuerit atque universi negotii condiciones approbarit. Quae approbatio eo facilius obtinebitur, si locus eligatur aptissimus, sat amplus, siccus, quatenus regionis natura permittit, aliquatenus saltem editior, omnibusque qualitatibus hygienicis praeditus; insuper, non nimis dissitus, sed commodus, ut exequiae absque impedimento celebrari et ipsa coemeteria a fidelibus, suadente devotione et caritate, frequentari queant.

917. Ut a coemeteriis, utpote locis sacris, cuiuscumque profanationis periculum facilius arceatur, firmis undique septis ea munita sint valvisque bene instructa. Potissimum crux in medio coemeterio est collocanda, in altum erecta, solidissima basi suffulta et pro facultatum modo decorata. Decet quoque ut in coemeterio oratorium erigatur, congruo altari et necessaria supellectili provisum, ut ibidem sacrificium Missae celebrari possit.

918. Coemeterium, ut Christifidelium sepulcris sit aptum, praevia benedictione est sanctificandum. Quae benedictio aut ab Episcopo loci¹ aut per presbyterum

¹ Pontifical. Rom. P. II. De bened. coemet.

ab Episcopo delegatum, in forma a iure praescripta¹, est perficienda.

919. Qua benedictione cum coemeterium fiat locus vere sacer, omnino a rectoribus ecclesiarum curandum est, ut, in epitaphiis, elogiis, statuis, monumentis, omnia quae sunt absona et profana, omnino arceantur. Quamvis autem non deceat, ut coemeteria veluti voluptuarii horti colantur, tamen cavendum quoque est, ne sacra christianorum coemeteria iusto decore et ordine sint destituta.

920. Sacerdotum et clericorum cuiuscumque ordinis sepulchra, ubi fieri potest, a tumulis laicorum separata sint, et, prout Rituale Romanum praecipit, decentiori loco sita.

921. Pro vetusta et laudabili ecclesiarum consuetudine, etiam infantes baptizati, et parvuli, qui ante annos discretionis obierunt, speciales in coemeteriis sepulturas habeant, quatenus commode fieri potest; alias sepeliri possunt in sepulchris maiorum vel in promiscuis coemeteriorum tumulis².

922. In coemeterio parochiali, praesertim ubi coemeterium peculiare pro acatholicis non habetur, pars aliqua non benedicta separetur muro vel crate, vel alio modo convenienti, a parte benedicta, ut ibidem ii sepeliri possint, qui a sepultura ecclesiastica excluduntur.

923. Cum sepultura ecclesiastica sit ritus sacer atque coemeterium locus sacer, ad solam Ecclesiam spectat ius declarandi quibusnam sepultura ecclesiastica sit danda vel quibus sit deneganda. Quo iure Ecclesia sapienter usa est, atque a suis coemeteriis et sepul-

¹ Ritual. Roman. de Benedict.

² Ritual. Rom. de Exequiis.

tura ecclesiastica praesertim excludit omnes qui per baptismum in Ecclesiam non sunt ingressi; tum etiam notorios apostatas, haereticos, schismaticos, excommunicatos, qui usque ad mortem contumaces permanserunt¹; item morientes in duello, etiamsi ante mortem non incerta dederint poenitentiae signa², et seipsos occidentes ob desperationem vel iracundiam, non tamen ex insania. Et si dubium supersit, utrum quis ob desperationem vel iracundiam, an ex insania, seipsum occiderit, sepultura ecclesiastica est concedenda, sed vitatis pompis et solemnitatibus exequiarum³. Denique a sepultura ecclesiastica repelluntur omnes publici et manifesti peccatores, qui absque poenitentia impie decesserunt. Quod si in casu aliquo particulari dubium occurrat, res ad Episcopum est deferenda⁴. Si vero, ratione distantiae vel alterius gravis impedimenti, Episcopus adiri non possit, parochi normam christianae lenitatis et misericordiae magis conformem teneant, praesertim cum res sit de fidelibus subitaneo languore e vivis sublatis, qui poenitentiae signa haud exhibere potuerunt.

924. Coemeterium iisdem modis polluitur, quibus ecclesiae pollui dicuntur; atque polluta ecclesia, etiam coemeterium polluitur, si illud ecclesiae sit contiguum⁵: attamen ex sepultura indignorum coemeterium fit pollutum, non solum si infideles, sed etiam si haeretici, apostatae, schismatici eorumque fautores publice denunciati, aut excommunicati vitandi in eo sepeliantur.

¹ Ritual. Rom. de Exequiis.

² Conc. Trid. sess. 25, cap. 19 de ref.; Bened. XIV. Const. *Delestabilem*, 10 Nov. 1752.

³ S. Off. 16 Maii 1866 (Coll. P. F. n. 1605).

⁴ Ritual. Rom. l. c.

⁵ Cap. *Si Ecclesiam* unic. de consec. in Sext.

925. Quoniam aliquibus in locis Confraternitates existunt, quae exemptionem totalem habere contendunt circa sepulturam ecclesiasticam; ut omnia rite procedant et in tuto posita sint iura parochorum, volumus, ut Ordinarii diligenter examinent tenorem documentorum, quibus tales exemptiones concessae dicantur, omnes abusus contrarios litterae et menti praefatorum documentorum et praetensiones parochis iniuste gravosas e medio tollant; et si aliqua gravis difficultas occurrat, rem deferant Sanctae Sedis iudicio solvendam.

926. Ne autem multiplicentur difficultates in sepultura indignorum, parochi, paternae praevidentiae normas prae oculis habentes, et praesertim caritatis officia totis viribus adimplentes, infirmos catholicos qui vitam a christianis institutis alienam duxerunt, cum publico fidelium scandalo, prudenter et sollicitè disponant, ut christianus sit eorum ab hac mortali vita discessus: quod si inanes fuerint vel inutiles futuri praevideantur conatus ad conversionem obtinendam, opportuna consilia et mandata ab Episcopo exquirere non omittant.

927. Ad vitandas profanationes christianae fidelium sepulturae, nullae fiant exhumationes cadaverum vel cinerum eorum, qui in Domino quiescunt, absque expressa Episcopi licentia, quamvis agatur de coemeteriis saecularizatis vel profanatis; quod si casus ita urgeat ut recursus ad Ordinarium fieri nequeat, exquiratur saltem licentia Vicarii foranei vel parochi, qui sollicitam curam habebunt de honestate et religiositate novae sepulturae.

928. Si coemeterium fuerit pollutum, reconciliatione opus est, quae aut ab Episcopo loci, in forma

a iure statuta¹, aut a sacerdote per ipsum delegato, iuxta formam Ritualis Romani² est perficienda.

929. In locis ubi coemeteria saecularizata vel profanata fuerunt per civiles leges, prae oculis habeatur responsum Sancti Officii diei 13 Febr. 1862³, quo dantur normae opportunae parochis catholicum coemeterium haud habentibus, scilicet: 1.º curandum est Episcopo, ut catholici coemeterium habeant a coemeterio aatholicorum distinctum; 2.º si id effici non possit, experiendum est utrum saltem in eodem coemeterio distinctus locus pro tumulatione catholicorum haberi possit; 3.º si neque id possibile sit, usquedum praedicta facultas non obtineatur, singulis vicibus, cum catholici cadaver ad sepulchrum defertur, sepulturae locus debet benedici.

¹ Pontificale Rom. P. II. De reconc. coemet.

² De Benedict.

³ Coll. P. F. n. 1604.